

Додатки

Тема. Однорідні та неоднорідні означення

Мета: ознайомити учнів з поняттям про однорідні й неоднорідні означення, виробити вміння знаходити їх у реченнях та доцільно використовувати в мовленні, формувати вміння і навички правильного вживання розділових знаків та інтонування речень з однорідними членами речення; розвивати уяву, фантазію, творчі вміння; виховувати любов до природи.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: підручник, картки, мультимедійна презентація.

I Організаційний момент

II. Активізація розумової діяльності учнів

1. Індивідуальна робота біля дошки (2гр.). 1. Доповніть речення однорідними членами, накресліть схеми їх групування.

Дерева від вітру шумлять... Мокрий сніг обліпив паркани... Жаль спостерігати за нещасними горобцями, ..., ..., які марно шукають якоїсь поживи. А сиве небо тихо, ..., ..., закутує скуту морозом землю в снігову ковдру.

2. **Перевірка домашнього завдання.** (взаємоперевірка 2-3 гр.), 1 група читає впр. 189.

3. Мовна гра «**Я – тобі, ти – мені**». Поставити питання і дати відповіді про однорідні члени речення.

4. **Навести приклади речень** з однорідними підметами, присудками, додатками, означеннями, обставинами.

Підсумок.

III. Оголошення теми і мети уроку. Слайд 1

Як ми бачимо, однорідними можуть бути всі члени речення.

Сьогодні ми детально зупинимось на означеннях.

IV Мотивація навчальної діяльності учнів

- Запишемо дату і тему уроку в зошити.
- Підтема. Гармонія в природі. Слайд 2
Епіграф: «Природу неможливо побачити очима, її можна лише зрозуміти розумом, відчути серцем». (Річард Фейнман)

Отже, на уроці ми не тільки вивчатимемо однорідні й неоднорідні означення, а й розкриватимемо цю тему.

- А яких же результатів ми повинні досягти? Що кожен з вас очікує від сьогоднішнього заняття?

(Учні за принципом добровільності кажуть: «Я очікую від сьогоднішнього уроку...»).

- Гарні ви сформулювали очікувані результати. Ми знаємо, що реальність – це втілена мрія. Тож будемо втілювати мрію.

IV. Операційно – пізнавальний етап.

- Тема сьогоднішнього уроку тісно пов'язана з уже вивченим матеріалом.

Тож згадаймо, який член речення називається означенням?

- Якими частинами мови може бути виражене означення?

Лінгвістичне дослідження. Слайд 3

Знайдіть означення, і, опрацювавши матеріал підручника, визначте, чому в реченні лівої колонки кома між означеннями ставиться, а в правій – ні, адже в обох реченнях означення відносяться до одного слова, а це ознака однорідності.

<i>І на злість недобрій, темній силі журавлі кричать на небосхилі</i>	<i>Сумними довгими ключами летять у вирій журавлі</i>
---	---

Висновки учнів.

Отже, підсумуємо, які означення однорідні, а які ні, розглянувши таблицю.

Слайд 4

Пошукова робота з елементами аналізу

1. **Слайд 5** Охарактеризувати означення в реченні. Трансформувати речення, що обидва ряди означень стали однорідними.
2. **Слайд 6** Знайдіть означення в реченнях, визначте, які з них однорідні, які ні. Обґрунтуйте свою думку.

Білі, червоні, рожеві лілії милували зір своєю урочистістю і неповторністю. (Одна ознака).

2. Ніжні білі лілії – краса клумби. (Різні ознаки).
3. На клумбі росли білі лілії, запашні, ніжні. (Після пояснювального слова).
4. Ніжні, замріяні лілії наче випромінювали радість. (Епітети)
5. Сонні, у краплистій росі лілії ледь похитувалися на високих стеблах. (Поширене означення після непоширеного).

3. Диференційовані завдання. Сподіваюсь, що дівчатка 1 групи вже готові до самостійної роботи.

1гр. твір – мініатюра «Зима», вживаючи однорідні та неоднорідні означення, позначте їх.

2-3 Переписати, розставляючи розділові знаки. Позначити однорідні та неоднорідні означення. (Робота в парах). **Слайд 7**

Степ дихнув в обличчя міцним рівним вітром сухим запахом колосся та долину. Суха порепана дорога повзе як спраглий крокодил. Тече Дніпро між кручами уперто розбурханий нестримний та рвучкий. Під вечір на тихе блакитне море налетіли білі вітрила. Гострими синюватими крижсинками горіли осінні зорі.

Самоперевірка. **Слайд 8**

Завдання 2 групі. Творче моделювання

Подані речення поширити неоднорідними означеннями.

Сонячний промінь постукав у ... .. вікно.

Сонце дивилося з ... .. неба.

Навколо нависали ... .. хмари.

Трава блищала ... .. росю.

Душа сповнилася ... .. настроєм.

Завдання 3 гр. впр.193. (Спочатку разом, потім самостійно).

(перевірка завдань за групами, 2гр. перевіряє 3 гр.)

V Закріплення вивченого.

1. Бесіда

✓ Коли означення бувають однорідними?

✓ Коли означення бувають неоднорідними?

2. Тест «Однорідні - неоднорідні» Слайд 9

V Домашнє завдання.

1. § 22, впр. 194 (1-2гр.)

3. 2. впр. 196 (3гр.)

VI Підсумок уроку.

Чи справдилися ваші очікування?

Оцінювання. Самооцінювання.

Тема уроку. Прикметник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Мета: поглибити знання учнів про прикметник як частину мови. Вдосконалювати їхні вміння розпізнавати прикметники в тексті, визначати їхні морфологічні ознаки, синтаксичну роль. Вчити дітей вживати прикметники у мовленні, сприяти збагаченню лексики учнів, розвивати зв'язне мовлення учнів, уміння застосовувати на практиці здобуті знання. Виховувати любов до природи.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Обладнання: підручники, презентація, картки

Хід уроку.

I Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань учнів

Учитель.

Сьогодні у нас незвичайний урок.

Сьогодні ми зробимо ще один крок

В країну прекрасну, країну чудову,

Що нас так чекає й збагачує мову.

Бесіда з учнями:

- Яка це країна? (Морфологія)

- В якому місті цієї країни ми вже побували, кого з мешканців добре знаємо? (Іменник).

Рольова гра.

«Мікрофон» (бесіда з учнями)

- Чому Іменник не зміг відгадати перший варіант загадки?

- Які слова допомогли і йому, і вам у другому варіанті? (голуба, жовтий)

- До якої частини мови належать ці слова?

- Чи можемо ми обійтись у мовленні без прикметників? Чому?

- Ось, що про прикметник сказав Д. Білоус: (слайд 4)

Прикметник

дасть іменнику -

предмету

якусь його ознаку

чи прикмету...

Д.Білоус

II Мотивація навчальної діяльності учнів. Оголошення теми, мети уроку.

Сьогодні ми з вами на уроці поглибимо свої знання про частини мови, їх морфологічні ознаки, синтаксичну роль. Будьте уважними і зосередженими.

Тож тема нашого сьогоднішнього уроку – «Прикметник».

Мета уроку... (слайд 1-2)

Запишіть тему у зошити.

III Сприйняття і засвоєння навчального матеріалу.

Ця тема для вас не зовсім нова, бо в початкових класах ви вже вивчали цю частину мови, а зараз будемо поглиблювати ваші знання.

- Тож спочатку спробуємо визначити, для чого вживаються в тексті прикметники. Розглянемо два варіанти тексту і порівняємо.

1. Лінгвістичне спостереження. (слайд 5)

Прочитати тексти в обох колонках. (Один учень вголос). Порівняйте їх. Довести, яке висловлювання більш виразне й емоційне. Яку роль відіграють прикметники у мовленні? (Прикметники роблять наше мовлення виразнішим, образним, емоційним). Відповідь після тексту.

Текст №1. Ромашка.

У храмі, вся переплетена нитями сонця, на стебельці росла цариця – ромашка. Це, мабуть, була квіточка і з нахиленою набік в пелюстках голівкою, ще зверху прикроплена росинкою. (Г.Тютюнник)

Текст №2. Ромашка.

У зеленому затишному храмі, уся переплетена золотими нитями сонця, на високому гінкому стебельці росла лугова цариця – ромашка. Це, мабуть, була найпрекрасніша в світі квіточка: рівна, висока, з сумно нахиленою набік яскраво-жовтою в білих пелюстках голівкою, ще зверху прикроплена дрібною, як вістря сталльної голки, росинкою. (Г.Тютюнник)

- Чим перший текст відрізняється від другого?

- Яку роль відіграють прикметники у мовленні?

Вони роблять мовлення емоційним, виразним, красивішим...

- Добре. Що означає прикметник? (слайд 6-7)

Давайте ще раз сформулюємо, яка частина мови називається прикметником?
? (слайд 8-9)

- Спробуйте виконати наступне завдання – вибіркового диктанта. Вам потрібно виписати прикметники і визначити їх значення. (слайд 10)
- Так що можуть означати прикметники? (слайд 11)
- Поки всі працюватимуть над наступним завданням, біля дошки учень визначить синтаксичну роль прикметника в реченнях.
- А зараз творче завдання (за варіантами) (слайд 12).
- Що ми зрозуміли про прикметник, виконуючи це завдання? (слайд 13).
Отже, прикметники змінюються за родами, числами, відмінками, можуть вживатися в прямому і переносному значенні. І щоб легше визначити рід, число, відмінок прикметника, треба звертати увагу на іменник, до якого він відноситься. (слайд 14).

Перевірка завдання біля дошки.

Батьківщина бере початок від рідної домівки, тихої материнської пісні, чистої, як крапля роси, рідної мови. Батькова хата всім багата.

Отже, яку синтаксичну роль можуть виконувати прикметники?

IV Усвідомлення теоретичного матеріалу у процесі виконання завдань.

1. Дослідження-реконструкція. (1 група) картки, 2 група – вправа 203.

3 група – вправа 201

(слайд 16-17)

Україна

Україна – це ... води і ... зорі, ... сади, ... хати, лани ... пшениці, ... та ... ріки. Україна - ... вінок із рути і барвінку. Немає в світі країни, ... і ... за Україну. Це ... земля.

Перевіримо. А тепер давайте порівняємо з оригіналом.

Україна

Україна – це тихі води і ясні зорі, зелені сади, білі хати, лани золотої пшениці, медовії та молочнії ріки. Україна – розкішний вінок із рути і барвінку. Немає в світі країни, ріднішої і красивішої за Україну. Це батькова земля.

Саме такими чудовими словами описав український письменник Степан Васильченко свій рідний край.

Перевірка завдань.

Висновок

V Систематизація й узагальнення вивченого.

Метод «Мікрофон».

- Яка частина мови називається прикметником? Як змінюється прикметник? Які морфологічні ознаки має прикметник?
- Яку роль відіграють прикметники у мовленні?

Гра «Так чи ні». (самоперевірка).

Підніміть руки, в кого всі питання правильні.

VI Підсумок уроку.

Сьогодні ми з вами поглибили наші знання про прикметник, його синтаксичну роль, знаходили прикметники в тексті, визначали їх морфологічні ознаки. Це тільки перший урок цієї теми, тож ви маєте час, щоб оволодіти нею досконало.

VII Домашнє завдання. §23, вправа 205 - 2-3 гр.

1 гр. - твір-мініатюра «Моя улюблена пора року»,
вживаючи прикметники.